

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
71-91/14
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

БЕОГРАДСКИ СЕНТАР
ЗА ЛЈУДСКА ПРАВА

дел.бр. 36087 датум: 05.12.2014.г

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

ПРАЋЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА ПРЕПОРУКА НПМ ЗА
УНАПРЕЂЕЊЕ ПОСТУПАЊА ПРЕМА НЕРЕГУЛАРНИМ
МИГРАНТИМА/ТРАЖИОЦИМА АЗИЛА У РЕПУБЛИЦИ
СРБИЈИ

Извештај о посети Полицијској управи у Ваљеву

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамом разговара са тим лицима, и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсменима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ², којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по јавном позиву³, Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то Београдски центар за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Дијалог, Иницијативу за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUCOM), Међународну мрежу помоћи (IAN), Одбор за људска права – Ваљево, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Центар за људска права – Ниш.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеној установи. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

У обављању послова Националног механизма за превенцију тортуре, Заштитник грађана је надлежним органима упутио препоруку бр. 75-6/14 од 10. 02. 2014. године. Наиме, испитујући законитост и правилност поступања, као и примену важећих стандарда према тражиоцима азила, односно нерегуларним мигрантима затеченим на територији Србије, НПМ је уочио да органи јавне власти нису установили системски приступ који омогућује ефикасно поступање у складу са важећим прописима и међународним стандардима у области азила и миграција.

1 „Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и „Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 7/2011.

2 Потписан 12. децембра 2011. године.

3 Објављен је 29. децембра 2011. године у „Службеном гласнику Републике Србије“.

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

ПОСЕЋЕНА ИНСТИТУЦИЈА	Полицијска управа у Ваљеву
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Праћење спровођења препорука НПМ за унапређење поступања према нерегуларним мигрантима/тражиоцима азила у Републици Србији (бр. препоруке: 75-6/14)
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана, у сарадњи са удружењем Београдски центар за људска права
ВРСТА ПОСЕТЕ	Контролна посета
ДАТУМ ПОСЕТЕ	17. новембар 2014. године
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Посета није најављена
ТИМ ЗА ПОСЕТУ	Чланови тима: Јелена Самарџић <i>Стручна служба Заштитника грађана</i> Милена Васић, <i>Београдски центар за људска права</i> Драган Божовић, <i>Београдски центар за људска права</i> Гојко Пантовић <i>Београдски центар за људска права</i>

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Сви полицијски службеници у Полицијској управи у Ваљеву остварили су пуну сарадњу са тимом НПМ, омогућили му приступ свим просторијама и инсталацијама, фотографисање просторија, пружили све тражене информације.

ПОСТУПАЊЕ ПРЕМА НЕРЕГУЛАРНИМ МИГРАНТИМА И ТРАЖИОЦИМА АЗИЛА У ПУ ВАЉЕВО

1.1. Лишавање слободе и идентификација нерегуларних миграната и тражиоца азила

У препоруци НПМ бр. 75-6/14 у погледу утврђивања идентитета странаца наведено је следеће: *„Странца затеченог на територији Републике Србије без исправа подобних за доказивање идентитета, странца који је незаконито ушао на територију Републике Србије, као и сваког другог странца који нема доказ да на територији Републике Србије борави законито, полицијски службеници спровешће до најближе полицијске станице, где ће одмах приступити провери, односно утврђивању његовог идентитета претрести га ради проналажења личних исправа и докумената, као и обавити проверу и уношење података у прописане евиденције.“*

Поступање полицијских службеника ПУ Ваљево се разликује од уобичајеног поступања већине полицијских управа у Србији, с обзиром да се издавање потврда о намери да се тражи азил у Републици Србији врши у Центру за смештај тражилаца азила у Боговаћи (у даљем тексту: Центар). Наиме, од 10. септембра 2014. године у Центру дежура овлашћени полицијски службеник ПУ Ваљево, надлежан да лицима која на територији ПУ Ваљево изразе намеру за тражење азила изда потврду. Тамо се врши и њихова идентификација.

Странци који незаконито бораве на територији Републике Србије – нерегуларни мигранти, лишавају се слободе и одводе у најближу полицијску станицу где се такође приступа утврђивању њиховог идентитета, али се предузимају и мере које се односе на њихово принудно удаљење.

Утврђивање идентитета и нерегуларних миграната и тражиоца азила подразумева фотографисање и узимање изјаве о личним подацима (име, презиме, датум и место рођења, земља порекла и слично), док се у ретким случајевима⁴ лични подаци узимају из идентификационих исправа издатих у земљи порекла странца (лична карта или пасош). Лични подаци добијени путем изјаве или из идентификационих докумената уносе се у електронску евиденцију „ОКС“⁵ која представља јединствену евиденцију примењених мера према странцима. Тако добијени подаци се користе за састављање потврде о израженој намери за тражење азила. Странци се у ПУ Ваљево не дактилоскопирају.

Полицијски службеници се са странцима споразумевају искључиво на енглеском језику. У случају да странац – тражилац азила не разуме енглески језик, полицијски службеник који дежура у Центру има могућност да ангажује тражиоце азила који дуже бораве у Центру и који познају енглески или можда чак српски језик.

Нерегуларни мигранти и тражиоци азила се прегледају само у случају видних повреда или у случају да затраже лекарску помоћ. Лекарски прегледи се обављају у локалној здравственој установи. Полицијски службеници нису присутни током лекарског прегледа. До сада није било странаца који су боловали од заразних болести. Не постоји документација из које се може видети колико странаца је одведено на лекарски преглед.

1.2. Поступање по утврђивању идентитета

Лица која изразе намеру за тражење азила пред полицијским службеницима ПУ Ваљево, упућују се у Центар, где се налази полицајац ПУ Ваљево који им издаје потврде о израженој намери. Овлашћени полицијски службеник у Центру у могућности је да дневно изда око 20 потврда, и често се дешава да у Центар пристигне више странаца него што је могуће издати потврда. У већини случајева странци којима је издата потврда у

⁴ Странци се најчешће затичу без иједне исправе подобне за утврђивање идентитета.

⁵ „Одређене категорије странаца“.

Центру смештају се у тај Центар. Ипак, у неколико наврата, услед преоптерећености смештајних капацитета, странци су из Боговаће упућени у неки други центар за азил. ПУ Ваљево је у току 2013. године издала 3426 потврда о израженој намери, док је тај број у 2014. години износи 2630.

Специфично за територију коју покрива ПУ Ваљево је и то што на њој није затечено много нерегуларних миграната. Против нерегуларних миграната ПУ Ваљево подноси се захтев за покретање прекршајног поступка. Међутим, само један захтев је поднет током 2014. године. У наведеном случају радило се о странцу који није напустио територију Републике Србије у року који му је одређен у пресуди која је против њега донета у прекршајном поступку и у којој му је изречена заштитна мера удаљења странца са територије РС.⁶ Такође, према речима полицијских службеника, у марту 2014. г. група нерегуларних миграната је упућена у Прихватилиште за странце. Против наведених лица није покренут прекршајни поступак, већ су, након лишења слободе, донета решења о одређивању боравка у Прихватилишту за странце. Према речима инспектора за странце, радило се о странцима на које се жалило локално становништво.⁷

Поступање по окончању прекршајног поступка различито је у зависности од казне која је странцу изречена. Уколико је странцу изречена судска опомена, или је кажњен новчаном казном, инспектори за странце ПУ Ваљево одмах по окончању поступка уручиће странцу решење којим му се налаже да се због незаконитог боравка у одређеном року удаљи са територије РС. Уколико се странцу изрекне казна затвора, полицијски службеници ПУ Ваљево спровешће странца до Казнено-поправног завода за малолетнике у Ваљеву⁸. Према речима полицијских службеника ПУ Ваљево, странцима који су осуђени на казну затвора, по издржаној казни уручује се решење о удаљењу због незаконитог боравка.

⁶ Чл. 65. Закона о прекршајима ("Сл. гласник РС", бр. 65/2013).

⁷ У питању су били странци који су више дана боравили у околини Центра за азил и за које је локално становништво тврдило да су учествовали у обијању викендица.

⁸ У оквиру Завода постоји посебно одељење за издржавање казне прекршајно кажњених лица.